

TALLINNA ÜLIKOOL
Haridusteaduste Instituut
Andragoogika

Triin Rõõmusoks
GROS, F. “KÕNDIMISE FILOSOOFIA”
Essee

Haanja 2019

Frédéric Gros'i teos „Kõndimise filosoofia“ on raamat inimestele, kes on kordki elus kõndinud. Iseäranis neile, kes on märganud teelolekut õppimises ning õppimist teelolemises. Teoses löövad õitsele teed ja neil kulgemise kogemused, selginevad ja süvenevad seosed keha loomuliku liikumise, hingerahu ja loominguliste mõtterännakute vahel.

Autor annab raamatus sissevaate kõndimise kultuuriloosse, tantsiskledes oma teekonnal erinevates ajastutes ning liikudes oma kogemustel põhinevate kõrvalpõigete kaudu tänapäeva. Tutvudes erinevate kõndimisviisidega, avanevad teekäijale kuulsate kirjameeste kõnnimaastikud, nende harjumused ja mõttelaad. Märkamatuult saab raamatust lugeja isiklik teelolek, ning hing ei malda enam istuda toas, vaid kibeleb välja. Teoks on saanud teose eesmärk – ärgitada inimene uksepakku ületama ja lahkuma, edasi liikuma, kõndima.

Gros kõneleb kõndimisest keha vaba ja loomuliku liikumise tähenduses. Raamatut avav seisukoht „kõndimine pole sport,“ kannab kogu teemakäsitlust ning suunab lugejat tulemuse asemel teeleminekule, teelolekule ja sel teel kogetavale keskendumisele. Sama kergel, ent mõjuval moel näitab ta, et kõndima ei minda endani jõudmiseks, vaid maailmast, endast ja oma identiteedist lahtiütlemiseks. Minnakse selles, et olla väljas. Olla väljas oma rollidest ja kohustustest, normidest ja piirangutest, moraalsetest ja füüsilistest tõketest. Väljas olemine annab vabaduse ning viib aeglusesse, üksindusse ja vaikusesse.

Kõndides tuleb välja astuda ka kiirusest, või õigemini tõttamisest. Valides aegluse ehk oma rütmis liikumise, saadakse üle vajadusest jagada üht hetke mitme tegemise vahel ning antakse enesele ja maailmale aega kohale jõudmiseks. „Päevad on aeglaselt kõndides väga pikad – nad pikendavad elu, sest igal tunnil, igal minutil, igal sekundil lastakse hingata, süveneda, selle asemel, et neid katkemiseni täita,“ ütleb Gros. Aeglust ehk oma rütmi saab valida üksinduses. Suures seltskonnas kõndides kulub suur osa energiat kohanemiseks kellegi teise rütmiga ning vestlus surub inimest taas sotsiaalsete rollidega kaasnevatest piirangutest kinni pidama. Kohalolu, tähelepanu ümbritseva suhtes ja üksindus muutuvad kättesaadavaks ja isegi jagatavaks, kui kaaslast on vähe, ning suhtlemise asemel valitakse vaikus. Vaid vaikus kõndides jõutakse kohalolu seisundisse, mil „langevad kokku nimetu Ise ja Maailma kõikjalolev süda.“ Pole enam midagi võita ega kaotada, piisab elamisest.

Elamise ja kõndimise vahele tõmbab Gros, ajendatuna Henry David Thoreaut, võrdusmärgi – kummaski neist pole inimest võimalik teisega asendada. Kõige sügavamas tähenduses ei teeni kumbki kasumit, ning neis pole võite ega kaotusi, pole mängu ega konkurentsi. „Ei, kõndimine paneb pigem tundma oma osalust: tunnen endas taimset, mineraalset, loomset.“ Osalus kui olemine osa kõigest, mis inimest ümbritseb, annab

ligipääsu määramatule küllusele maailma kohalolu näol. Kõige lihtsamast saab suurim varandus – maapind jalge all kestab, mäed on siin olnud ja jäävad olema, taevas vahetab alati värve – osaluse läbi kasvab usaldus elu ja maailma vastu.

Elamiseks vajab inimolend õigupoolest väga vähe – määravaks saab vaid kõige elementaarsema olemasolu. Veidi vett ja marju ning avamaastik, on need, mis kõndijat tugutavad. Gros toob esile vastuolu kasuliku ja vajaliku vahel, seades neist ülemaks elementaarse. Kasulik lubab inimesele eelkõige suuremat tõhusust ning paremaid tulemusi, kuivõrd vajaliku näol tagatakse endale ainult kindlustunne ehk kalkuleeriv toimetulek kõigi olude kiuste. Elementaarsuse tasandit usaldades antakse end aga täielikult maailma meelevalda. Lubades enesel olla sõltuv keskkonnast, kasvatatakse kosutavat ürgset enesekindlust. „Anname end elementide meelevalda, elementaarne on täielikult meie,“ kirjutab autor. Osalus maailmas avardub läbi usalduse ja julguse sõltuda, juhatades inimest tõelise enesekindluseni.

Lahtiütlemise ja enesekindluse koosmõjul sünnivad hingavad teosed – looming, milles on tunda tuuleõhu värskust ja maapinna kandvat jõudu. Gros leiab, otsekui mängeldes, seoseid kõnekate autorite loominguga ja nende kõnniharjumuste vahel. Ta juhib lugeja eksimatult Nietzsche mägiradadelt ja tema pingutusega jälgitavatelt teostelt Thoreau metsadeedele ja allikaselgete mõtisklusteni, Kanti Königsbergi tänavatelt ja loogilisuselt Gandhi soolamarsile ja tema müstilise tarkuseni. Viimaks isegi maailmalõpuni. Teekonnal süveneb arusaam inimolendist kui tervikust ning kasvab äratundmine kõndimise tähendusest ja tarvilikkusest. Ärkavad ja seostuvad isiklikud kogemused kõndimisest ja teekondadel kogetust. Raamatut läbides on tunda raskusjõu turvalist tuge ning liikumisest sündiva energia voolamist – teos hingab ja kõnnib ühes teekäijaga.

Andragoogina raamatule vaadates, on tegu justkui kogemusliku oodiga teekonnale ja kohalolule, ning keha, hinge ja vaimu ühtsusele. Teost läbides avardub inimeseks kasvamise ja õppimise metafoorina tuntud teekonna tähendus, muutub elementaarseks teekäija – õppija – vajadus vabaduse ja oma isikliku rütmi järele. Loetu on toeks õppimiseks sobivaima raja ning tempo valimisel, et toetada õppija ja õpetaja kohalolu. Vaid tõelise kohalolemise kaudu saab võimalikuks mõlema täielik osalus õpiruumis, kogukonnas, maailmas. Osasaamine ehk olemine üks osa millestki suuremast, on inimolendi põhivajadus. Ometi unustatakse sageli valida, milline on osalus, millesse oma elu ja aega panustada ning tulemuseks on äärmuslikkus ja tasakaalutus. „Kõndimise filosoofia“ tuletab meelde inimese terviklikkust ja vajadust maailmaga kooskõlas tegutseda, andes andragoogile võimaluse kogetut õppijaga jagada ning üheshingamise teel sammuda.

Minu jaoks oli teose näol tegu omamoodi palverännakuga, milles kaikusid teise ülikoolisemestri jooksul kogetu kõlad. Nõnda võtan enesele vabaduse väita, et õpiteekonnale astunule pakub Gros võimalust mõista ja mõtestada loetut nii otsesel kui ka metafoorilisel moel. Mõlemal rajal on jalge all kindel pind ning ees mitmeid ristmike, mil valiku tegemiseks ja tähehelina kuulamiseks peatuda. „Ristmikud värisevad kui kõhklevad tähed, taasavastame judinaid tekitava hirmu valikuvõimaluste ees, vabaduse kui peapöörítése.“

Allikas: Gros, F. (2016) *Kõndimise filosoofia*. Tallinna Ülikooli Kirjastus, Tallinn